

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут людини

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
(О. Б. Жильцов)
« 24 » 21 2021 р.

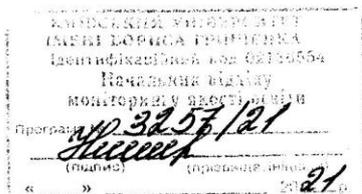

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Логопедія. Теорія і методика ранньої діагностики та корекції
розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення»

для студентів

спеціальності	016 Спеціальна освіта (шифр і назва спеціальності (тей))
освітнього рівня	другого (магістерського) (назва освітнього рівня, ОКР)
освітньої програми	016.00.01 Логопедія (шифр і назва освітньої програми)
спеціалізації (за наявності)	_____ (назва спеціалізації)

Київ – 2021

Розробники:

Мартинчук Олена Валеріївна, доцент, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти;

Луцько Катерина Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти;

Викладач:

Луцько Катерина Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти;

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Протокол від 16.01. 2019 р. № 1

Завідувач кафедри (О.В. Мартинчук)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми Логопедія)

(назва освітньої програми)

16.01. 2019 р.

Керівник освітньої програми (Т.В. Скрипник)

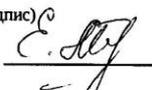
Робочу програму перевірено

04.02. 2020 р.

Заступник директора/декана (Р.О. Павлюк)

Пролонговано:

на 20~~19~~ /20~~20~~ н.р. О.В. Мартинчук «15» 01 20~~20~~ р.
Протокол № 1

на 20~~20~~ /20~~21~~ н.р. О.В. Мартинчук «20» 01 20~~20~~ р.
Протокол № 1

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р.
Протокол №__

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р.
Протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
«Логопедія. Теорія і методика ранньої діагностики та корекції розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення»		
Вид дисципліни	Обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	5/150	
Курс	5	-
Семестр	2	-
Обсяг кредитів	5	-
Обсяг годин, в тому числі:	150	-
Аудиторні	40	-
Модульний контроль	10	-
Самостійна робота	70	-
Семестровий контроль	30	-
Форма семестрового контролю	іспит	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни:

Мета: уточнення, розширення та систематизація професійних компетентностей здобувачів другого (магістерського) рівня з проблем організації та здійснення діагностичної, попереджувальної, корекційної та розвивальної роботи логопеда дошкільних, шкільних та реабілітаційних навчальних закладів.

Завдання:

- формувати загальні компетентності: інформаційну, самоосвітню, проблемно-прогностичну, міжособистісну взаємодію;
- формувати фахові компетентності: психолого-педагогічну, діагностико-аналітичну, логокорекційну, консультативну, організаційно-управлінську.

3. Результати навчання за дисципліною:

- уміти аналізувати сучасну теорію та практику з проблем ранньої діагностики та корекції розвитку дітей з ТПМ;
- уміти застосовувати сучасні освітні, реабілітаційні, інформаційні технології у роботі з особами, які мають порушення психофізичного розвитку в умовах закладів, служб, організацій, установ сфери освіти, охорони здоров'я, соціального захисту;
- знати та розуміти особливості організації, навчально-методичного забезпечення та механізмів практичної роботи з дітьми раннього віку, які мають порушення психофізичного розвитку;
- уміти проектувати і здійснювати освітньо-корекційну роботу з використанням інноваційних психолого-педагогічних технологій;

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт						Самостійна
		Аудиторна:						
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні		
«Логопедія. Теорія і методика ранньої діагностики та корекції розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення»								
Змістовий модуль 1. <i>Вступ. Теоретичні основи розвитку дітей раннього віку. Діагностика ТПМ</i>								
Тема 1. Вступ. Особливості розвитку дітей раннього віку. Поняття раннього віку та діагностика розвитку дітей раннього віку.	11	2	2	-	-	-	7	
Тема 2. Комплексна діагностика ТПМ (пізнавальної сфери, сприймання, уваги, пам'яті, мислення, мовлення, загальної та артикуляційної моторики, дихання).	11	2	2	-	-	-	7	
Модульний контроль	2							
Разом	24	4	4	-	-	-	14	
Змістовий модуль 2. <i>Технології корекції мовленнєвого розвитку дітей з ТПМ</i>								
Тема 3. Особливості раннього сенсорного розвитку дітей з ТПМ.	11	2	2	-	-	-	7	
Тема 4. Слухове, зорове сприймання та їх значення у корекції мовленнєвого розвитку дітей з ТПМ.	11	2	2	-	-	-	7	
Модульний контроль	2							
Разом	24	4	4	-	-	-	14	
Змістовий модуль 3. <i>Особливості формування і корекції мовлення у дітей з порушеннями мовлення, слухової та зорової функцій</i>								
Тема 5. Ефективні шляхи та засоби профілактики і корекції ТПМ.	11	2	2	-	-	-	7	
Тема 6. Особливості формування і корекції мовлення у дітей з порушеннями мовлення, слуху та зору з використанням сучасних технологій.	11	2	2	-	-	-	7	
Модульний контроль	2							
Разом	24	4	4	-	-	-	14	
Змістовий модуль 4. <i>Розвиток полімодального сприймання та його зв'язок з внутрішнім мовленням</i>								
Тема 7. Роль слухового та зорового сприймання, слухо-зорової пам'яті у опануванні усного мовлення дітьми з порушеннями слухової функції. Труднощі	11	2	2	-	-	-	7	

та корекційні технології розвитку мовлення у дітей з порушенням зорової функції.							
Тема 8. Формування внутрішнього мовлення та його значення для мовленнєвого та інтелектуального розвитку дитини з порушеннями слухової функції.	11	2	2	-	-	-	7
Модульний контроль	2						
Разом	24	4	4	-	-	-	14
Змістовий модуль 5.							
<i>Сучасні комп'ютерні технології та їх використання при корекції слуху та мовлення у дітей із сенсорними та мовленнєвими порушеннями</i>							
Тема 9. Використання комп'ютерних технологій у формуванні мовлення у дітей з порушенням слухової та зорової функції (комп'ютерний комплекс «Живий звук»).	11	2	2	-	-	-	7
Тема 10. Особливості формування мовлення у дітей з використанням комп'ютерних програм («Видима мова», «Світ звуків») та сучасних технологій протезування.	11	2	2	-	-	-	7
Модульний контроль	2						
Разом	24	4	4	-	-	-	14
Підготовка та проходження контрольних заходів	30						
Усього	150	20	20	-	-	-	70

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Вступ. Теоретичні основи розвитку дітей раннього віку

Тема 1. Вступ. Особливості розвитку дітей раннього віку. Поняття раннього віку та діагностика розвитку дітей раннього віку.

Характеристика розвитку дітей раннього віку. Поняття раннього віку та діагностика розвитку дітей раннього віку. Поняття «норма» і «відхилення» в розвитку дитини. Основні ознаки ТПМ. Класифікація ТПМ та їх коротка характеристика.

Ключові слова: ранній розвиток, діагностика, «норма», «відхилення».

Рекомендована основна література: [1, 4, 5]

Рекомендована додаткова література: [6, 13]

Тема 2. Комплексна діагностика ТПМ (пізнавальної сфери, сприймання, уваги, пам'яті, мислення, мовлення, загальної та артикуляційної моторики, дихання).

Технології ранньої діагностики та корекції ТПМ. Формування підґрунтя для розвитку мовлення у дітей з ТПМ. Розвиток основних психічних функцій: відчуття, сприймання, уваги, пам'яті (наочно-образної, наочно-дійової, словесно-логічної, емоційної), уяви, мислення (наочно-дійового, наочно-образного). Розвиток грубої та дрібної моторики. Вправляння артикуляції, засвоєння артикуляційних образів з використанням предметів, іграшок, піктограм. Дихальні вправи, спрямовані на формування умінь направляти струмінь повітря, регулювати його інтенсивність.

Ключові слова: діагностика, корекція, психічні функції, первинне порушення, вторинне відхилення

Рекомендована основна література: [2, 4]

Рекомендована додаткова література: [6, 13, 1]

Змістовий модуль II.

Технології корекції мовленнєвого розвитку дітей з ТПМ

Тема 3. Особливості раннього сенсорного розвитку дітей з ТПМ.

Етіологія сенсорного розвитку дитини з нормотиповими показниками. Порушення сенсорного розвитку, його симптоми та час проявів, які можна фіксувати. Заходи активізації сенсорного розвитку дитини з ТПМ.

Ключові слова: сенсорний розвиток, аналізатор, нормотипові показники, розвиток.

Рекомендована основна література: [2, 4]

Рекомендована додаткова література: [6, 13, 1]

Тема 4. Слухове, зорове сприймання та їх значення у корекції мовленнєвого розвитку дітей з ТПМ.

Ранній розвиток слухового сприймання у дітей як профілактика ТПМ. Розвиток зорового сприймання та його значення для становлення особистості дитини раннього віку. Наявність стійкого слухо-зорового зосередження. Сприймання музики, мовлення дорослих. Тактильне сприймання як засіб стимулювання розвитку пізнавальної сфери дитини.

Ключові слова: слухове, зорове сприймання, тактильне сприймання, аналізатор, пізнавальна сфера, розвиток.

Рекомендована основна література: [2, 4]

Рекомендована додаткова література: [6, 13, 1]

Тема 5. Ефективні шляхи та засоби профілактики і корекції ТПМ у дітей раннього віку.

Розвиток імпресивного та експресивного мовлення. Розвиток рухової сфери дитини. Логоритміка. Розвиток фонетико-фонематичного слуху.

Формування звуковимови з використанням звуконаслідувань та їх руховим супроводом. Використання складоритмічних вправ при формуванні та автоматизації звуковимови. Розвиток словесної пам'яті на основі складоритмічних образів мовленнєвого потоку (слів, словосполучень, фраз, віршів). Класифікація слів за подібністю складоритмів- добір до запропонованого слова іншого з відповідним складоритмом. Розвиток моторики і мовленнєвого дихання. Формування звуковимови, розвиток мовлення у дітей з ТПМ з використанням комп'ютерних програм "Живий звук", "Видима мова" тощо.

Ключові слова: мова, мовлення, порушення звуковимови, усного мовлення, дислалія, ринолалія, дизартрія, заїкання, алалія, афазія, загальне недорозвинення мовлення, фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення, опорно-руховий апарат, дитячий церебральний параліч .

Рекомендована основна література: [2, 4]

Рекомендована додаткова література: [6, 13, 1]

Змістовий модуль III.

Особливості формування і корекції мовлення у дітей з порушеннями слухової та зорової функцій

Тема 6. Особливості формування мовлення у дітей з порушеннями мовлення, слуху та зору з використанням сучасних технологій.

Особливості обстеження слуху та зору у дітей. Обстеження слуху у немовлят, його значення для діагностики розвитку мовлення у дитини та інших психічних функцій, зокрема сприймання, пам'яті, мислення. Характеристика дітей з порушеннями слуху.

Діти з порушеннями слуху: глухі діти, зі зниженим слухом, діти які втратили слух на пізніх етапах розвитку. Уміння розпізнати порушення слуху, як причину порушень мовлення, з поміж інших порушень мовлення у дітей (алалія, ЗПР тощо). Вікові особливості розвитку мовлення у дітей з порушенням слухової функції у порівнянні з дітьми, які розвиваються у відповідності з нормою. Сучасні технології слухопротезування. Загальна характеристика та значення зорового аналізатора.

Характеристика дітей з порушеннями зору. Діти з порушеннями зору: сліпі, зі зниженим зором та діти, які втратили зір на пізніх етапах розвитку. Сучасні корекційні технології.

Ключові слова: слуховий аналізатор, порушення слуху, глухі, зі зниженням слуху, пізнооглухлі, слухопротезування, слуховий, зоровий аналізатор, складоритми, піктограми.

Рекомендована основна література: [2, 4]

Рекомендована додаткова література: [6, 13, 1]

Змістовий модуль IV.

Розвиток полімодального сприймання та його зв'язок з внутрішнім мовленням

Тема 7. Роль слухового та зорового сприймання, слухо-зорової пам'яті в опануванні усного мовлення дітьми з порушеннями мовлення, слухової та зорової функцій. Труднощі та корекційні технології розвитку мовлення у дітей з порушенням зорової функції.

Методика формування звуковимови, усного мовлення у дітей з порушеннями слуху та зору. Технології оволодіння складоритмом, розвиток словесної пам'яті. Автоматизація звуковимови на основі повторення мелодики слова, словосполучення, фрази, тексту одним і тим же складом. Спряжене мовлення, його значення для оволодіння мовленням дітьми з порушеннями слуху і зору. Піктограми та їх використання при формуванні звуковимови, усного мовлення, розвитку образної та словесної пам'яті дітей з порушенням функцій слухового і зорового аналізаторів.

Ключові слова: порушення слуху та зору, наочно-образна, наочно-дійова, словесна пам'ять, складоритм, піктограми.

Рекомендована основна література: [2, 4]

Рекомендована додаткова література: [6, 13, 1]

Тема 8. Формування внутрішнього мовлення, його значення для мовленнєвого та інтелектуального розвитку дитини з порушеннями мовлення, слухової та зорової функцій.

Значення розвитку внутрішнього мовлення для дітей з мовленнєвими та сенсорними порушеннями. Наявність егоцентричного мовлення у дітей з мовленнєвими та сенсорними порушеннями. Сучасні доступні методики активізації формування внутрішнього мовлення у дітей з мовленнєвими та сенсорними порушеннями.

Ключові слова: слухове, зорове сприймання, внутрішнє мовлення, мовленнєвий, інтелектуальний розвиток.

Рекомендована основна література: [2, 4]

Рекомендована додаткова література: [6, 13, 1]

Змістовий модуль V.

Сучасні комп'ютерні технології та їх використання при корекції слуху та мовлення у дітей із сенсорними та мовленнєвими порушеннями

Тема 9. Використання комп'ютерних технологій у формуванні мовлення у дітей з порушенням слухової та зорової функцій (комп'ютерний комплекс «Живий звук»).

Особливості звуковимови і розвитку мовлення у дітей з порушенням слухової функції та розуміння інноваційних технологій застосування компенсаторно-корекційних механізмів, які базуються на глибоких знаннях особливостей перебігу формування не лише мовлення, а і інших психічних процесів, на які стан мовлення впливає безпосередньо та опосередковано.

Сучасні комп'ютерні технології, нові технічні засоби розвитку та корекції слухової функції, нові педагогічні методи, прийоми, засоби формування звуковимови, розвитку мовлення у дітей з порушеннями слухової функції у зв'язку використанням комп'ютерних комплексів та комп'ютерних програм.

Ключові слова: порушення, звукопідсилювальні пристрої, слухові апарати, кохлеарна імплантація, компенсаторно-корекційні механізми, піктограми, складоритм, логоритміка, спряжене мовлення, зорова, слухова пам'ять.

Рекомендована основна література: [2, 4]

Рекомендована додаткова література: [6, 13, 1]

Тема 10. Особливості формування мовлення у дітей з використанням комп'ютерних програм («Видима мова», «Світ звуків») та сучасних технологій протезування.

Методика формування мовлення у дітей з порушенням слухової та зорової функцій. Зв'язок формування мовлення з розвитком сенсорних функцій дитини. Використання комп'ютерних програм «Видима мова», «Світ звуків» як базових при формуванні мовлення та розвитку слуху у дітей з порушеннями слуху, зору та мовлення.

Ключові слова: слухове сприймання, комп'ютерні технології, об'єктивні та суб'єктивні методики, аудіограми, залежність рівня розвитку звуковимови від стану слуху, вроджені порушення, набуті порушення, структура порушеного розвитку, первинне порушення, вторинні відхилення.

Рекомендована основна література: [2, 4]

Рекомендована додаткова література: [6, 13, 1]

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів								
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	2	20	2	20	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10	2	10	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом	-	-	59	-	59	-	59	-	59	-	59
Максимальна кількість балів: 295											
Розрахунок коефіцієнта: $k=295/60=4,92$											

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії їх оцінювання.

Тема 1. Вступ. Особливості розвитку дітей раннього віку. Поняття раннього віку та діагностика розвитку дітей раннього віку (7 год).

Завдання: проаналізувати теоретичні джерела з актуальних проблем раннього розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

Критерії оцінювання:

1. Коректно і науково виважено проаналізовано теоретичний матеріал – 1 бал.
2. Творчо і науково виважено обгрунтована власна позиція у процесі розкриття тем – 2 бали.
3. Логічно структуровано матеріал – 1 бал.
4. Грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентовано матеріал – 1 бал.

Тема 2. Комплексна діагностика ТПМ (пізнавальної сфери, сприймання, уваги, пам'яті, мислення, мовлення, загальної та артикуляційної моторики, дихання) (7 год).

Завдання: підготувати письмову та усну доповідь на тему: « Особливості пізнавальної сфери дітей (у порівнянні норми і порушення мовлення та сенсорики)».

Критерії оцінювання:

1. Коректно і науково виважено проаналізовано теоретичний матеріал – 1 бал.
2. Творчо і науково виважено обгрунтована власна позиція у процесі розкриття тем – 2 бали.
3. Логічно структуровано матеріал – 1 бал.
4. Грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентовано матеріал – 1 бал.

Тема 3: Особливості раннього сенсорного розвитку дітей з ТПМ. Слухове, зорове сприймання та їх значення у корекції мовленнєвого розвитку дітей з ТПМ (7 год).

Завдання: підготувати реферат та презентацію на тему: «Компенсаторні можливості сенсорного розвитку дітей з ТПМ».

Критерії оцінювання:

1. Коректно і науково виважено проаналізовано теоретичний матеріал – 1 бал.
2. Творчо і науково виважено обгрунтована власна позиція у процесі розкриття тем – 2 бали.
3. Логічно структуровано матеріал – 1 бал.
4. Грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентовано матеріал – 1 бал.

Тема 4: Слухове, зорове сприймання та їх значення у корекції мовленнєвого розвитку дітей з ТПМ (7 год).

Завдання: підготувати доповідь з аналізом особливостей зорового і слухового сприймання довкілля та мовлення дітьми з порушеннями зору та слуху.

Критерії оцінювання:

5. Коректно і науково виважено проаналізовано теоретичний матеріал – 1 бал.
6. Творчо і науково виважено обгрунтована власна позиція у процесі розкриття тем – 2 бали.
7. Логічно структуровано матеріал – 1 бал.
8. Грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентовано матеріал – 1 бал.

Тема 5. Ефективні шляхи та засоби профілактики і корекції ТПМ у дітей раннього віку (7 год).

Завдання: підготувати реферат на тему: «Ефективні шляхи та засоби профілактики і корекції ТПМ у дітей раннього віку».

Критерії оцінювання:

1. Коректно і науково виважено проаналізовано теоретичний матеріал – 1 бал.

2. Творчо і науково виважено обгрунтована власна позиція у процесі розкриття тем – 2 бали.
3. Логічно структуровано матеріал – 1 бал.
4. Грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентовано матеріал – 1 бал.

Тема 6. Особливості формування і корекції мовлення у дітей з порушеннями слуху і зору з використанням сучасних технологій (7 год).

Завдання: знайти в електронних пошукових базах бібліотеки Університету Грінченка літературні англomовні джерела щодо особливостей розвитку мовлення у здорових дітей та дітей з порушеннями слухового та зорового аналізаторів. Зробити переклад статті та анотацію статті (200-300 слів).

Критерії оцінювання:

1. Коректно і науково виважено проаналізовано теоретичний матеріал – 1 бал.
2. Творчо і науково виважено обгрунтована власна позиція у процесі розкриття тем – 2 бали.
3. Логічно структуровано матеріал – 1 бал.
4. Грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентовано матеріал – 1 бал.

Тема 7. Характеристика стану мовленнєвого розвитку у дітей з порушенням слуху (7 год).

Завдання: підготувати письмову доповідь на тему: «Діти з порушеннями слуху: глухі діти, слабочуючі, діти які втратили слух на пізніх етапах розвитку».

Критерії оцінювання:

1. Коректно і науково виважено проаналізовано теоретичний матеріал – 1 бал.
2. Творчо і науково виважено обгрунтована власна позиція у процесі розкриття тем – 2 бали.
3. Логічно структуровано матеріал – 1 бал.
4. Грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентовано матеріал – 1 бал.

Тема 8. Формування внутрішнього мовлення та його значення для мовленнєвого та інтелектуального розвитку дитини з порушеннями слухової функції (7 год).

Завдання: Розробити періодизацію визрівання внутрішнього мовлення у дитини, спираючись на теоретичні джерела, з висловленням власної позиції та її аргументації.

Критерії оцінювання:

1. Коректно і науково виважено проаналізовано теоретичний матеріал – 1 бал.
2. Творчо і науково виважено обгрунтована власна позиція у процесі розкриття тем – 2 бали.

3. Логічно структуровано матеріал – 1 бал.
4. Грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентовано матеріал – 1 бал.

Тема 9. Особливості формування мовлення у дітей з порушеннями слуху і зору з використанням сучасних технологій (7 год).

Завдання: написати есе на тему: «Методика формування звуковимови, усного мовлення у дітей з порушеннями слуху. Технології оволодіння складоритмом. Розвиток словесної пам'яті».

Критерії оцінювання:

5. Коректно і науково виважено проаналізовано теоретичний матеріал – 1 бал.
6. Творчо і науково виважено обгрунтована власна позиція у процесі розкриття тем – 2 бали.
7. Логічно структуровано матеріал – 1 бал.
8. Грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентовано матеріал – 1 бал.

Тема 10. Роль слухового та зорового сприймання, слухо-зорової пам'яті у опануванні усного мовлення дітьми з порушеннями слухової та зорової функцій (7 год).

Завдання: написати реферат на тему: «Особливості слухового, зорового сприймання усного мовлення двітьми з порушеннями слухової функції». Підготувати доповідь на тему: «Формування внутрішнього мовлення, його значення для мовленнєвого та інтелектуального розвитку дитини з порушеннями слухової та зорової функцій»

Критерії оцінювання:

1. Коректно і науково виважено проаналізовано теоретичний матеріал – 1 бал.
2. Творчо і науково виважено обгрунтована власна позиція у процесі розкриття тем – 2 бали.
3. Логічно структуровано матеріал – 1 бал.
4. Грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентовано матеріал – 1 бал.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

№ МКР	Форма проведення	Критерії оцінювання	Кількість балів
МКР 1	Письмова форма; виконання аналітичного завдання	1. Здатність продемонструвати знання змісту модуля	10 балів
		2. Здатність продемонструвати аналітичне мислення й генерування ідей у процесі аналізу та комплексного розв'язання теоретичних та практичних професійних проблемних питань з теоретико-методологічних основ ранньої діагностики дітей з ТПМ.	10 балів
		3. Здатність продемонструвати високий рівень грамотності писемного мовлення	5 балів
МКР 2	Письмова форма; виконання практичного завдання	1. Здатність продемонструвати генерування ідей та творчий підхід до вирішення професійного завдання з особливостей раннього сенсорного розвитку дітей з ТПМ.	20 балів
		2. Здатність продемонструвати високий рівень грамотності писемного мовлення	5 балів
МКР 3	Письмова форма; виконання практичного завдання	1. Здатність продемонструвати генерування ідей та творчий підхід до вирішення професійного завдання з сенсорного розвитку дітей з ТПМ.	20 балів
		2. Здатність продемонструвати високий рівень грамотності писемного мовлення	5 балів
МКР 4	Письмова форма; виконання практичного завдання	1. Здатність зробити аналіз розвитку слухового та зорового сприймання, слухозорової пам'яті у опануванні усного мовлення дітьми з порушеннями слухової функції.	20 балів

		2.Здатність продемонструвати високий рівень грамотності писемного мовлення	5 балів
МКР 5	Письмова форма; виконання практичного завдання	1.Здатність зробити аналіз розвитку слухового та зорового сприймання, слухозорової пам'яті у опануванні усного мовлення дітьми з порушеннями слухової функції.	20 балів
		2.Здатність продемонструвати високий рівень грамотності писемного мовлення	5 балів

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Письмовий екзамен, який складається з розгорнутої відповіді на 1 теоретичне питання репродуктивного характеру, на 1 теоретичне питання аналітичного характеру та 1 практичне питання.

Критерії оцінювання теоретичних завдань: максимальна кількість балів за кожне виконане завдання 10. У відповіді студента оцінюється: ґрунтовність та чіткість викладу інформації; аргументація визначених положень; змістовність та логічність відповіді.

Критерії оцінювання практичного завдання: максимальна кількість балів за практичне завдання 20. У відповіді студента оцінюється: методична та технологічна грамотність у підборі завдань; зміст та цілі запропонованих вправ і чи відповідають вони визначеним умовам; обґрунтованість та аргументованість методичного вибору.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

1. Розкрийте поняття раннього віку та діагностику розвитку дітей раннього віку (основні показники діагностики).
2. Розкрийте поняття «норма» і «відхилення» в розвитку дитини. Опишіть основні ознаки ТПМ.
3. Дайте класифікацію ТПМ та їх коротку характеристику.
4. Охарактеризуйте особливості формування мовлення дітей 1 року життя з тяжкими порушеннями мовлення.
5. Сформулюйте критерії оцінки рівнів розвитку мовлення дітей 2 року життя
6. Охарактеризуйте особливості формування мовлення дітей 2 року життя з тяжкими порушеннями мовлення.

7. Охарактеризуйте особливості формування мовлення дітей 3 року життя з тяжкими порушеннями мовлення.
8. Сформулюйте критерії оцінки рівнів розвитку мовлення дітей 3 року життя.
9. Розкрийте зміст роботи з розвитку фізіологічного та мовленнєвого дихання при заїканні.
10. Охарактеризуйте поняття "системні порушення мовлення" (визначення, класифікація, патогенез)
11. Розкрийте підгрунтя розвитку мовлення у дітей з ТПМ.
12. Охарактеризуйте особливості розвитку основних психічних функцій у дітей з ТПМ: відчуття, сприймання, уваги, пам'яті (наочно-образної, наочно-дійової, словесно-логічної, емоційної), уяви, мислення (наочно-дійового, наочно-образного).
13. Розкрийте значення розвитку грубої та дрібної моторики для оволодіння мовленням.
14. Дайте оцінку вправам з удосконалення артикуляції, засвоєння артикуляційних образів з використанням предметів, іграшок, піктограм. Визначте роль та місце "читання з губ" при формуванні усного мовлення у дітей з ТПМ (при моторній алалії, афазії, заїкуватості тощо).
15. Розкрийте технології ранньої діагностики та корекції ТПМ.
16. Доведіть важливість формування підгрунтя для розвитку мовлення у дітей з ТПМ та розкрийте його зміст (розвиток домовленнєвого мислення, наочно-дієвої та образної пам'яті тощо).
17. Розкрийте зміст та методику логопедичної роботи з подолання мовленнєвих проблем у дітей із сенсорними порушеннями.
18. Розкрийте особливості розвитку імпресивного і експресивного мовлення у дітей з мовленнєвими та сенсорними порушеннями.
19. Охарактеризуйте значення та зміст розвитку рухової сфери дитини з мовленнєвими та сенсорними порушеннями.
20. Розкрийте особливості розвитку фонетико-фонематичного слуху у дітей з мовленнєвими та сенсорними порушеннями.
21. Дайте характеристику формування звуковимови з використанням звуконаслідувань, піктографських зображень.
22. Доведіть чи спростуйте ефективність використання складоритмічних вправ при формуванні та автоматизації звуковимови.
23. Розкрийте методику розвитку словесної пам'яті на основі складоритмічних образів мовленнєвого потоку (слів, словосполучень, фраз, віршів). Здійсніть класифікацію слів за подібністю складоритмів. Доберіть до запропонованого слова інших з відповідним складоритмом.
24. Охарактеризуйте особливості обстеження слуху та зору у дітей. Розкрийте особливості обстеження слуху у немовлят, його значення для діагностики розвитку мовлення у дитини та інших психічних функцій, зокрема сприймання, пам'яті, мислення.
25. Дайте характеристику дітей з порушеннями слуху. Розкрийте особливості розвитку дітей з порушеннями слуху: глухі діти, слабчучучі, діти які

- втратили слух на пізніх етапах розвитку.
26. Доведіть свої уміння розпізнати порушення слуху з поміж інших порушень мовлення у дітей (алалія, ЗПР тощо).
  27. Дайте характеристику сучасних технологій слухопротезування.
  28. Розкрийте особливості розвитку дітей з порушеннями зору: сліпі, слабозорі та діти, які втратили зір на пізніх етапах розвитку. Охарактеризуйте сучасні корекційні технології.
  29. Розкрийте методики формування звуковимови, усного мовлення у дітей з вадами слуху та зору та технології оволодіння складоритмом, розвитку словесної пам'яті. Доведіть ефективність методики автоматизації звуковимови на основі повторення мелодики слова, словосполучення, фрази, тексту одним і тим же складом або спростуйте її.
  30. Охарактеризуйте спряжене мовлення, його значення для оволодіння мовленням дітьми з порушеннями мовлення, слуху і зору.
  31. Розкрийте методику використання піктограм та доведіть чи спростуйте їх доцільність при формуванні звуковимови, усного мовлення, розвитку наочно-дійової, наочно-образної та словесної пам'яті у дітей з порушеннями мовлення, функцій слухового і зорового аналізаторів.
  32. Доведіть доцільність активізації артикуляції, оволодіння досконалим артикулюванням доступних дитині фонем на даному етапі мовленнєвого розвитку та значення цих навичок для забезпечення динаміки оволодіння іншими фонемами.
  33. Охарактеризуйте значення розвитку внутрішнього мовлення для дітей з мовленнєвими та сенсорними порушеннями. Доведіть важливість егоцентричного мовлення для формування внутрішнього мовлення у дітей з мовленнєвими та сенсорними порушеннями.
  34. Визначте сучасні доступні методики активізації формування внутрішнього мовлення у дітей з мовленнєвими та сенсорними порушеннями.
  35. Дайте оцінку формування звуковимови, розвитку мовлення у дітей з ТПМ з використанням комп'ютерних програм "Живий звук", "Видима мова" тощо.
  36. Охарактеризуйте роль звукопідсилювальної техніки у розвитку мовлення дітей з порушенням слухової та зорової функцій.
  37. Розкрийте суть процесу компенсаторно-корекційного впливу при формуванні мовлення у дітей з порушеннями слуху і зору.
  38. Розкрийте значення кохлеарної імплантації для нормалізації стану слухової функції дитини.
  39. Охарактеризуйте базові складові формування звуковимови та розвитку мовлення, словесної та наочно-дійової, наочно-образної, пам'яті дітей з порушеннями мовлення, слуху і зору (піктограми та складоритми).
  40. Дайте оцінку комп'ютерним навчальним програмам як логопедичним методам формування звуковимови.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни

Навчально-методична картка дисципліни «Логопедія. Теорія і методика ранньої діагностики та корекції розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення»

Разом: 150 год. (3 кредити), з них 20 год. – лекційних, 20 год. – семінарських, 10 год. – модульного контролю, 70 год. самостійної роботи, 30 год. семестрового контролю.

Модулі	Змістовий модуль I.		Змістовий модуль II.		Змістовий модуль III.	
Назва модуля	Вступ. Теоретичні основи розвитку дітей раннього віку. Діагностика ТПМ		Технології корекції мовленнєвого розвитку дітей з ТПМ		Особливості формування і корекції мовлення у дітей з порушеннями мовлення, слухової та зорової функції	
Кіл.-балів за модуль	59 балів		59 балів		59 балів	
Тема	1	2	3	4	5	6
Теми лекцій	Вступ. Особливості розвитку дітей раннього віку. Поняття раннього віку та діагностика розвитку дітей раннього віку (1 бал)	Комплексна діагностика ТПМ (пізнавальної сфери, сприймання, уваги, пам'яті, мислення, мовлення, загальної та артикуляційної моторики, дихання) (1 бал)	Особливості раннього сенсорного розвитку дітей з ТПМ (1 бал)	Слухове, зорове сприймання та їх значення у корекції мовленнєвого розвитку дітей з ТПМ (1 бал)	Ефективні шляхи та засоби профілактики і корекції ТПМ у дітей раннього віку (1 бал)	Особливості формування і корекції мовлення у дітей з порушеннями слуху з використанням сучасних технологій (1 бал)
Теми семінар. занять	Характеристика розвитку дітей раннього віку. Основні ознаки ТПМ. Класифікація ТПМ та їх коротка характеристика (1 бал)	Технології ранньої діагностики та корекції ТПМ. Формування підґрунтя для розвитку мовлення у дітей з ТПМ (1 бал)	Особливості раннього сенсорного розвитку дітей з ТПМ (1 бал)	Характеристика методів, прийомів формування звуковимови та її автоматизація у дітей з ТПМ (1 бал)	Ефективні шляхи та засоби профілактики і корекції ТПМ у дітей раннього віку (1 бал)	Особливості формування і корекції мовлення у дітей з порушеннями слуху з використанням сучасних технологій (1 бал)

Робота на сем. зан.	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів
Самост. робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види пот. контр.	Модульна контрольна робота № 1 (25 балів)		Модульна контрольна робота № 2 (25 балів)		Модульна контрольна робота № 3 (25 балів)	

Модулі	Змістовий модуль IV.		Змістовий модуль V.	
Назва модуля	Розвиток полімодального сприймання та його зв'язок з внутрішнім мовленням		Сучасні комп'ютерні технології та їх використання при корекції слуху та мовлення у дітей із сенсорними та мовленнєвими порушеннями	
Кіл.-балів за модуль	59 балів		59 балів	
Теми	7	8	9	10
Теми лекцій	Роль слухового та зорового сприймання, слухо-зорової пам'яті в опануванні усного мовлення дітьми з порушеннями слухової функції (1 бал)	Формування внутрішнього мовлення та його значення для мовленнєвого та інтелектуального розвитку дитини з порушеннями слухової функції (1 бал)	Використання комп'ютерних технологій у формуванні мовлення у дітей з порушеннями слухової та зорової функцій (комп'ютерний комплекс «Живий звук») (1 бал)	Особливості формування мовлення з використанням комп'ютерних програм («Видима мова», «Світ звуків») та сучасних технологій протезування (1 бал)
Теми семінар. занять	Роль слухового та зорового сприймання, слухо-зорової пам'яті в опануванні усного мовлення дітьми з порушеннями слухової функції (1 бал)	Формування внутрішнього мовлення та його значення для мовленнєвого та інтелектуального розвитку дитини з порушеннями слухової функції (1 бал)	Використання комп'ютерних технологій у формуванні мовлення у дітей з порушеннями слухової та зорової функцій (комп'ютерний комплекс «Живий звук») (1 бал)	Особливості формування мовлення з використанням комп'ютерних програм («Видима мова», «Світ звуків») та сучасних технологій протезування (1 бал)
Робота на сем. зан.	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів
Самост. робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види пот. контр.	Модульна контрольна робота № 4 (25 балів)		Модульна контрольна робота № 5 (25 балів)	

Всього 295 балів, k = 4,92

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова):

1. Апаратно-програмний методичний комплекс з корекційно-розвитковою програмою «ЖИВИЙ ЗВУК». Інструктивно-методичний посібник / В.В. Засенко, А.А. Колупаєва, Б.С. Мороз, В.П. Овсяник, К.В. Луцько, Т.В. Богданович, В.О. Конюшняк. – К.: Видавець О.Т. Ростунов, 2011. – 286 с.
2. Бодарєва М.І. Латентний компонент порушення як методична проблема логопедії Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки) / Збірник наукових праць Випуск №16 том1(2020).
3. Борякова Н.Ю. Педагогические системы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии : учеб. пособ. для студентов. – М. : АСТ, Астрель, 2008. – 222 с.
4. Глубева Л.П. Из опыта работы с неговорящими детьми. М., 2006.
5. Жинкин Н.И. и др. Нарушение речи у дошкольников. М., 2003.
6. Зеeman М. Расстройства речи в детском возрасте. М., 2002.

Додаткова:

1. Програма розвитку глухих дітей дошкільного віку / К.В. Луцько (заг. ред), О.В. Мартинчук., О.П. Круглик. –.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – 395 с.
2. Соботович Е.Ф. Психолінгвістическа структура речової діяльності и механізми ее формирования. – К., 1997.
3. Леонтьев А.А. Слово в речової діяльності. Некоторые проблемы в общей речової діяльності. М., 2005
4. Тищенко В.В. Вироблення дії ймовірного прогнозування у мовленнєвій діяльності розумово відсталих дошкільників // Дефектологія. – 2001. – №2. – С. 9–13.
5. Тищенко В.В. Діагностика та корекція операції морфологічного аналізу у старших дошкільників з вадами розумового розвитку // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету: Соціально-педагогічна серія: Випуск 6: Сучасні проблеми організації роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку. – Кам'янець-Подільський, 2006.

9. Додаткові ресурси (за наявності)

1. Каталог дидактичних ігор: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://logopedija.at.ua/load/didaktichni_igri/2
2. Логопедична скарбничка: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.abetka-logopedka.org/logopedskarb.htm>

3. Робота зі звуками. Логопедичні відео-ігри: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://korektolog.com/index.php/robotazvukmnu/86-rob-zvukstat>
4. Моторика і мовалення:<http://detskaya-rech.ru>